

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Z P R Á V Y Č S K P

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

Členský oběžník
Československého svazu křesťanských pracujících
Švýcarska
1977 - červenec/srpen - číslo 7/8

T.G.MASARYK ZEMŘEL 14.ZÁŘÍ PŘED 40 LETY

Národy mají zpravidla jen velmi málo osobností, které zůstávají na velmi dlouho, ba natrvalo v jejich paměti. Dobře se vzpomíná na postavu dávných a dávnějších dějin, s nichž účta klidnějších generací nežli je naše smyla téměř dokonale stopy čehokoliv, co by mohlo být nečisté či nepravé. Jestliže se však udrží v aktivní a dobré paměti někdo živší teprve nedávno a vlastně mezi námi, pak je to skoro zázrak, za kterým musí vézet člověk zcela mimořádný.

V situacích existenčně rozhodujících hledá každý národ osobnost, kterou by se zaštitil, které by odevzdal svou důvěru, v jejímž světle by byl ochoten zapomenout sváří a zmobilizovat svou státotvornou vůli v zájmu společné věci. Hledá osobnost, která by tak říkajíc za něj dobře pochopila to, čemu se říká "hlas doby" a co je souhrnem všeho, co on právě nejvíce potřebuje a co by tedy měl co nejvíce chtít. Je velkým štěstím, jestliže takovou osobnost najde - a navíc je-li to muž činu, který má své osobní kouzlo - a pravdu. T.G.Masaryk byl takovýmhle štěstím Čechů a Slováků v době zrodu a prvních životních kroků Československé republiky.

Byla to doba v celém světě napjatá k prasknutí. Jakoby konec epochy, konec novověku a začátek něčeho, o čem se ještě nic neví. V takovém zmatení snad ani není možné se orientovat přesně do všech důsledků. Velká věc už je, má-li kdo alespoň správné tušení. Dnes, po téměř polovině století víme, že T.G.M. je měl - a víme to beze sporu ještě jasněji než to tehdy mohl vědět on sám. Máš obdiv je tím větší, že i dnes ještě, po tolika letech plných nových událostí a vývoje, nám v leccems stačí jen na něj navázat a prostě jít dál. Vždyť zejména my, kteří se hlásíme k demokracii jako projevu křesťanství a o takovou křesťanskou demokracii usilujeme, jsme přesvědčení, že můžeme Masaryka prohlásit za jednoho z prvních nás. Ježíše a Křesťanství on totiž nikdy neopoměl zdůraznit a připomínat jako základ svého politického světového názoru - přestože byl s tímto přesvědčením mezi světovými politiky v letech po první válce téměř sám.

Skupina krajně obětavých krajanů - exulantů žijících v Holandsku vydala svým nákladem a za pomoci několika dobrých lidí a organizací, též našeho ČSKP, knihu opravdu vzácnou - Josefa Pekaře "O smyslu českých dějin". Je to soubor šestnácti statí, které tento nejvýznačnější historik první republiky napsal při různých příležitostech o klíčových osobnostech a událostech českých dějin. Je to v našem exilu první kniha tohoto druhu a jejím vydavatelům za ni patří upřímný dík. Její cena je 18,50 SFr. a můžete si ji objednat prostřednictvím redakce ZPRÁV ČSKP.

Z P R Á V Y Z Č S K P

- oo KONFERENCE V BĚLEHRADĚ, která má přezkoumat plnění dohody z Helsinek, buďe definitivně zahájena 4. října. První projev na ní případně podle výsledku losování Švýcarsku. Naše Českosl. pracovní skupina švýcarské K-D-strany CVP předala švýcarské delegaci již v červnu své obsáhlé připomínky, které nejnověji doplnila dodatkem, týkajícím se nových československých úředních směrnic o úpravě občanského vztahu čsl. exulantů.
- oo NSVŠTĚVA SOCIALISTICKÝCH STÁTŮ je pro uprchlíka s konvenčním pasem velmi nebezpečná. Před několika měsíci požádal monér hotelu Nova Park Ladislav Pavlovič maďarský konsulat o visum do Budapešti. Chtěl se v Budapešti sejít se svou dcerkou z ČSR. Maďarský konsulat mu ochotně visum vystavil a to na dobu 10 dnů. Po 10ti dnech, když již chtěl odejet zpět do Švýcarska, byl u východu hotelu zatčen a to orgány československé státní bezpečnosti. Zatčení se stalo na základě oznámení vrátného v hotelu. Zmíněný Pavlovič, který má ve Švýcarsku 3let. syna Václava, byl odsouzen na 5 let. Zprvu si trest odpykával na Mírově, nyní pracuje jako trestanec na dolech v Minkovicích. Balíky mu nejsou povoleny, ani návštěvy se Švýcarska, ani korespondence není dovolena. Maďarské úřady jsou "bez viny", protože prý ony ho nezatkly a visum mu ochotně vydaly. Varujeme proto každého před podobným pokusem nějakým způsobem obejít mezinárodní konvenci z r. 1951. Také dle přílohy 1 konvence stát, který vystavil cestovní průkaz, není povinnen mimo své hranice pečovat o majitele pasu a ochraňovat jej. Podle §16 neskytá vystavení cestovního průkazu majiteli nárok na diplomatickou a konsulární ochranu se strany státu, který tento průkaz vydal a nepřenáší na jeho zástupce v zahraničí žádnou povinnost na ochranu majitele průkazu.
- oo SSSR ORGANIZUJE KAMPAŇ proti neutronové bombě zcela nepochybně z upřímného strachu. Sovětská technika nestačí ani s pomocí převahy konvenčních sil vyrovnávat převahu techniky západní - a teď ještě tohle! Při příležitosti letošního výročí svržení atomových pum na Hirošimu a Nagasaki vydalo 28 komunistických stran z celého světa prohlášení, v němž vyzývají všechny "mírumilovné, zejména socialistické, sociálnědemokratické a křesťanské síly", aby se postavily proti novým zbraním masového ničení - Asi ty staré stačí.
- oo 25 000 OBČANŮ NSR podepsalo prohlášení solidarity se signatáři Charty 77. Akcí organizovala "Svobodná společnost pro podporu přátelství s národy Československa". Když se český předseda této společnosti Luděk Pachman vypravil s podpisy na čsl. vyslanectví - nebyl přijat.
- oo Třetí červencový týden je v USA již 19 let TÝDNEM POKROBENÝCH NÁRODŮ - I letos použily této příležitosti organizace krajanů pocházejících z východoevropských zemí, ale též z Kubu a Číny, k uspořádání demonstračních akcí za lidská práva a pevný postoj USA v Bělehradě, proti diplomatickému uznání Kubu a na podporu Národní čínské republiky/Taiwan/. Samozřejmě se velmi aktivně podílely i československé krajské organizace.
- oo EUROPA-UNION v kantonu Zürich chce navázat spolupráci a bližší kontakty s organizacemi politických stran, s organizacemi odborovými a občanskými. Cílem je propagovat myšlenku sjednocení Evropy ve všech společenských vrstvách a na všech možných místech.

NÁVRAT DO VLASTI JE MOŽNÝ KDYKOLIV?

Tak nadepsalo Rudé Právo z 1.července svou zprávu o úředním výnosu, který se nazývá "Směrnice o úpravě právních vztahů ČSSR k čs.občanům, kteří se zdržují v cizině bez souhlasu čs.úřadů". Otazník k nadpisu jsme napsali my. Směrnice způsobily mezi exulanty pochopitelně zcela mimořádný rozruch. Především proto, poněvadž se v jejich zákroutech málokdo vyznal. Též však proto, že je čsl. úřední místa označila jako čsl. přínos k plnění helsinské dohody o lidských právech - ba div ne jako amnestii. Tomuto dojmu podlehlí ostatně z počátku nejenom mnozí exulanti ale i lidé ve vlasti a což je zejména pozoruhodné - i leckterí občané a političtí činitelé na Západě.

Vznikla představa, že ČSSR nabízí svým politickým exulantům zákonné uznání jejich pobytu v cizině a volný osobní styk s jejich rodinnými příslušníky a přáteli ve vlasti cestou vzájemných návštěv a že jim k tomu dává na vybranou buď statut řádného vystěhovalce, /vystěhovatelský pas alternativa č.1./ anebo prosté propuštění ze státního svazku /alternativa č.2/; jen těm, kteří tuto legalizaci nepřijmou resp. odmítnou, jen těm že pak bude čsl. občanství odnato jaksi "postupně" a jen jejich rodinným příslušníkům že nebude umožněno je navštěvovat. /alternativa č.3/. Tuto nesprávnou interpretaci mezitím odhalila již řada vysvětlení a komentářů v exilových časopisech a v denním tisku. Nemálo dotazů zodpověděl i náš ČSKP.

Podstatu "Směrnic z hlediska exilu lze ve stručnosti shrnout takto: 1/Podmínkou kterou nelze obejít, je pro alatr.č.1 i 2 buď účast na amnestii/byla již před lety vyslovena pro ty, kteří se vrátí/ anebo prezidentem ČSSR udělená milost, tedy buď se vrátit domů a teprve tam zažádat o legalisaci pobytu v cizině a o právo znovu vycestovat - anebo požádat prostřednictvím čsl. konzulátů presidenta republiky o prominutí trestného činu opuštění republiky a slíbit mu loyaltitu. Kladné či záporné vyřízení je v obou případech věcí čsl. úřadů a pochopitelně není nikdy předem jisté co bude považováno za prominutelné a co ne, zdali dotyčný milost dostane či ne, nestane-li se po udělení amnestie znovu z nějakého důvodu trestným atd.

2/Pro alternativu 2. tj. pro prosté propuštění ze státního svazku přicházejí v úvahu jen ti političtí exulanti, kteří již mají občanství jiného státu. Pro exulanty, kteří jsou ve Švýcarsku od r.1968, a chtěli by si svůj vztah k ČSSR upravit/legalizovat/podle Směrnic, přichází v úvahu pouze alternativa 1/statut vystěhovalce/.

3/Legalizaci podle těchto směrnic, zejména podle altern.1 se ve smyslu mezinárodní dohody o politických uprchlících automaticky ruší politický asyl a s ním spojené sociální a politická ochrana, kterou asylantovi poskytují podle oné dohody úřední či polouúřední instituce dotyčného státu. Politický asyl se ruší již zahájením jednání s čsl. zastup. úřadem, tedy ještě před tím, než tento o něm rozhodl. Čsl. zastp. úřadům totiž musí uprchlík při zahájení jednání předložit svůj čsl. pas či jiný osobní dokument, který je ale na doklad odevzdání se do ochrany hostitelské země uložen na jejím úředním místě. V mezinárodní dohodě o právním postavení uprchlíků ze dne 28.7.1951 čl.20 se vysloveně říká: "Osoba na kterou se vztahují podmínky uvedené v odst. A/političtí uprchlíci/nespadá pod tuto dohodu - 1/ jestliže se opět dobrovolně podrobila ochraně státu, jehož státní příslušnost má, nebo 2/ jestliže se dobrovolně znovu ucházela o získání stát. občanství své domovské země... 4/ jestliže se znovu vrátila do své někdejší vlasti, kterou svého času opustila ze strachu před pronásledováním.

Po zrušení asyly nabývá exulant, který ještě nemá občanství hostitelské země, statut normálního cizince, který je zde na práci a který je zde tedy pod ochranou své země/zastup. úřadu/v našem případě by to bylo čsl. velvyslanectví./ 4/Pokud exulant nepoužije ani altern. 1 ani altern. 2 a bude mu podle altern. 3 čsl. státní občanství odnato /jaksi pozdě/, nezmění se nic na jeho politickém asyly, tedy nic na jeho dosavadních právech a povinnostech v hostitelské zemi. Musí ovšem počítat s tím, že až na další jeho rodinní příslušníci a přátelé z ČSSR nedostanou povolení vycestovat, ani povolení na pozvání ani devizový příslib.

Tuto situaci vzniklou vydáním Směrnic osvětluje dopis, pokud jde o Švýcarsko, kterým policejní departement v Bernu zodpověděl otázku jedné naší členky. Uvádíme jeho podstatnou část ve volném překladu: "Ve Švýcarsku přijatí uprchlíci, kteří by si obnovili svůj vztah k úředním místům svého domovského státu tím, že by od nich přijali platný cestovní pas, anebo jiným způsobem dali od nich svůj pobyt ve Švýcarsku schválit, ztratili by zde své zvýhodněné právní postavení uznaných uprchlíků/anerkannte Flüchtlinge/. Nadále by podléhali předpisům platným obecně pro cizince, zejména pokud jde o sociální pojištění a právo na poskytnutí podpory, ale též o možnost vykázání /rozumí se do ČSSR-poznámka redakce/. K vykázání by v takovém případě mohlo dojít např. také tehdy, kdyby se ukázalo, že dotyčný bude potřebovat mimořádně dlouhé a nákladné podporování/z veřejných prostředků-pozn. red./. Ke ztrátě statusu uprchlíka by v takovém případě došlo bez ohledu na to, má-li či nemá-li dotyčný uprchlík povolení trvalého pobytu/tzn. Niederlassungsbewilligung/. Těm, kteří toto povolení již mají by zůstalo zachováno. Těm však, kteří je ještě nemají, by nebylo uděleno po pouhých 5 let. pobytu, jako podle platné praxe uznaným uprchlíkům, nýbrž až v zákonné lhůtě.

Na druhé straně-pokud u uznaného uprchlíka/s asylen/ ke zrušení stát. občanství domovského státu dojde, aniž o toto zrušení uprchlík požádal, aniž přijal od domovského státu nějaký cestovní pas/na př. vystěhovalecký/pozn. red./ resp. aniž mu domovský stát udělil svůj úřední souhlas s jeho pobytem ve Švýcarsku-pak nemá takové zrušení stát. občanství domov. státu žádný vliv na jeho dosavadní zvýhodnění a právní postavení dotyčného uprchlíka.

Směrnice představují nejenom pokus uvést ve zmatek a nervozitu mezi čsl. exulanty. Jsou také hrubým porušením nejméně dvou mezinárodních paktů a čsl. ústavy. Z tohoto hlediska ke Směrnicím vydala odmítavé prohlášení, pokud je nám známo, Rada Svobodného Československa, Čsl. národní rada americká, Čsl. poradní sbor pro Západní Evropu, V prohlášeních se zdůrazňuje, že Směrnice porušují jak Mezinárodní pakt o občanských právech, který ČSSR ratifikovalo dnem 23.3.1976, tak Závěrečný akt Konference v Helsinkách, podepsaný čsl. vládou 1.8.1975- a současně ústavně zaručená rovnoprávnost všech občanů. V USA krajané předložili své argumenty kongresové komisi pro kontrolu plnění Helsinské konference.

Naše švýcarské Čsl. pracovní skupina křesťansko-demokratické strany Švýcarska vypracovala k otázce Směrnic připomínky pro potřebu švýcarské delegace na konferenci v Bělehradě a to jako dodatek ke svým všeobecným připomínkám z června t.r. V podání se upozorňuje na to, že namísto v Helsinkách dohodnutého uvolňování styku osob a zejména spojování rodin, představují Směrnice nacepání potvrzení o zotřetí dosavadní humanitární praxe; Směrnice znamenají skutečně vydírávání politických uprchlíků, když od nich žádají, aby se vzdali svého opozičního postoje a slíbili loyaltitu režimu/žádostí o milost/, který jej vyhnal z domova a jejich vlast čím dál tím více zneužívá politicky, hospodářsky i mravně ničí, jen za to, aby je sněli jednou

za čas přijet navštívit jejich rodiče, děti, sourozenci či přátelé. Kdo o milost nepožádá, nebo se nevrátí pokorně domů, nemá mít podle Směrnice vůbec žádnou naději, že někdy své blízké uvidí. Ti z občanů, ČSSR, kteří pak s takovými uprchlíky udržují na dálku jakýkoli styk, nemají nikdy dostat povolení vycestovat z ČSSR, ať jakýmkoliv způsobem a za jakýmkoli účelem. Směrnice jsou kapitální a přímo ukázkovým příkladem porušení dohody z Helsinek a patří se, aby byly při jednání v Bělehradě pranýřovány resp. aby bylo doporučeno vládě ČSSR je náležitě modifikovat.

Ke Směrnicím zaujal kritické stanovisko i švýcarský tisk. NZZ uzavírá obsáhlý článek /z 27.8/ nadepsaný "Praha nabízí emigrantům možnost návratu" takto: "Pražský úřední v nos je pokusem izolovat ony exulanty, kteří jsou v cizině politicky činní a oddělit je od těch, kteří svou vlast opustili nejspíše přímo ohrožení. Při tom skutečnost a problém čsl. exilu, který vznikl v r. 1968 a vyvíjel se přes léta mlčení až k Chartě 77, nikterak neřeší, nýbrž jen odsouvá stranou".

o o o o o o o o

oo 77 VĚŘÍCÍCH ČESKOBATRASKÉ CÍRKVE v československu podepsalo a poslalo v květnu t.r. Národnímu Shromáždění petici, v které se upozorňuje na zoufalý stav této církevní organizace, která má celkem 240000 členů ve 272 obcích. Od roku 1971 byl osmnácti jejich kazatelům odňat t.zv. státní souhlas, dvacet studentů teologie bylo vyloučeno ze studia, noví studenti jsou přijímáni jen po důkladných prověrkách, kazatelé musí hlásit písemně všechny rozhovory s cizinci atd atd. Mimořádně tvrdý tlak je vykonáván na děti, kterým se vyhrožuje vším možným budou-li chodit na náboženskou výuku. Strach koná své dílo. - i mezi rodiči. Ještě v roce 1969 se účastnilo náboženské výuky 10700 českobratrských dětí - dnes už jen 500 /v Praze dokonce žádné!/. Odpověď na svou petici Českobratrská církev ještě nedostala.

oo NÁRODNÍ DŮCHOD ŠVÝCARSKA /Volkseinkommen/ činil v roce 1976 celkem 123,3 miliard švýcarských franků neboli 19.430 SFr na jednoho obyvatele. Proti roku předchozímu je to o 0,7% více. Nejvyšší důchod na jednoho obyvatele vykázal kanton Basel-Stadt /33.763 SFr za rok/ a po něm Ženeva, Zug a Zürich. Nejmenší důchod připadá na hlavu v kantonu Appenzell-Innerrhoden /11.636 SFr/ a po něm v Obwalden, Freiburgu, Schwyzu a Uri.

oo Národní ústav pro choroby srdce, plic a krevního oběhu v New Yorku doporučuje pro zachování pevného zdraví a zejména jako prevenci proti srdeční mrtvici - šest skleniček alkoholu denně! Doporučení platí hlavně pro osoby trpící nadbytkem cholesterolu. Lékařská zpráva však zdůrazňuje: šest - ani jednu navíc, protože nadměrné pití by vedlo k opačnému výsledku.

o o o o o o o o

NEZÁVISLE NA VŠECH ROZUMOVÝCH ÚVAHÁCH A POZOROVÁNÍCH ČLOVĚK
HLEDÁ BOHA TAK JAKO SLUNEČNICE SLUNCE, JELEN TEKOUcí VODY,
DÍTĚ POKRŮ MATČIN.

J.J.van Oosterze
holandský teolog

- oo ZADLUŽENÍ STÁTŮ VARŠAVSKÉHO PAKTU činilo na konci r.1976 podle odhadu Chase-Manhattan-Bank asi 45 miliard dolarů. Z toho připadlo na SSSR asi 16,5 miliard a na Polsko asi 12,6 miliard. Z evropských států je největším věřitelem NSR s asi 20 miliardy marek.
- oo ALBANIE žádá na Německé spolkové republice náhradu válečných škod ve výši 4,5 miliard dolarů. Při tom zřejmě nevadí, že německá Wehrmacht za války vůbec v Albanii nebyla; měli ji okupovanou Italové.
- oo RUDOLF BÄHR, východoněmecký národohospodář a podle vlastního prohlášení Marxista, napadl tvrdě vládnoucí stranu a její aparát - a byl za to okamžitě vsazen do vězení. Zlí jazykové vtípkují, že jeho zatčení oslavila hlava státu své 65 narozeniny - místo očekávanou amnestii. V září vyjde v BRD Bahrova kniha "Die Alternative", která prý má být "teoretickým základem komunistické opozice" v socialistických státech. Podle Bahra se hospodářský systém DDR vyznačuje organizační nezodpovědností, nedostatkem iniciativy a z toho plynoucím trvalým zhoršováním pracovní morálky a pracovní disciplíny. Viníkem je "ztučnělý" sám sebe etablovavší, neschopný a navíc zpo-
hodlnělý stranický aparát.
- oo MILOVAN DJILAS vydal právě v New Yorku třetí díl svých pamětí. Vzpomíná v něm na válečná léta 1941 až 1945, kdy byl spolu s Titem, Kardiljem a Rankovičem v čele komunistické strany Jugoslaviie. Švýcarský Zeit-Bild upozorňuje na několik neobyčejně zajímavých Djilasových odhalení. Nejvíce šokujícím je vyprávění o tom, jak byl Titem vyslán v r. 1943 vyjednávat s velitelstvím německé okupační armády o příměří a spojení proti anglickým jednotkám, které se měly vylodit na Jaderském pobřeží. Tuto Titovu akci popsal již dříve také americký historik Walter Robert /1973/.
- oo MAĎARSKÉ VYDÁNÍ problematické knihy o Švýcarsku ženevského sociologa a poslance Jeana Zieglera /Une Suisse au-dessus de tout soupçon/ obsahuje kupodivu číhonně méně výpadů a tvrdých ba ostou-
zečích tvrzení a výrazů nežli originál. Prý mají lidé na Východě o Švýcarsku příliš dobré mínění, než aby pro ně bylo zajímavé číst o něm tak nehoráznou kritiku z krajně levičové pozice.
- oo V RUMUNSKÉM TISKU a literatuře zrušili oficiální cenzuru a nahra-
dili ji autocenzurou redaktorů a spisovatelů. Toto opatření, které Ceaušescu označil za "výraz širokých svobod, jímž se těší rumunští pracující", bylo přijato na červnovém zasedání UV rumunské KS.
- oo ČESKOSLOVENSKÁ VLÁDA vyhostila v červenci Kanaďana Paula Wilsona, známého reklamatele literárních děl disidentů do angličtiny. Důvod: Wilson udržoval kontakty s proskribovanými čs. intelektuály. Jeho žena, Češka, zatím nemohla ČSSR opustit a následovat svého manžela.
- oo A. DUBČEK se prý dostal do čela KSČ díky "chybě" Ant. Novotného; vyplý-
vá to z nedávného článku v "Sunday Times", opírajícího se o výpovědi bývalého agenta čs. špionáže J. Frolíka. Novotný prý připravoval v r. 1967 důkladnou čistku, jíž se chtěl zbavit všech liberálně smýšle-
jících osobností a kritiků stalinských metod jeho řízení strany a vlády. 1081 osob mělo být zatčeno, mezi nimi sám Dubček, generál V. Prchlík, profesor O. Šik a J. Smrkovský. Čistce údajně zabránil L. Brež-
něv v obavě, že by měla negativní dopad na veřejné mínění před chy-
stanou konferencí komunistických stran a přičinil se o výměnu
Novotný-Dubček.
- oo PODLE SIGNATÁŘE CHARTY 77 a Husákem degradovaného bývalého generá-
la Viléma Šachra tento významný dokument podporuje prý asi 80% Čechoslováků, kteří měli možnost seznámit se ilegální cestou aspoň
okrajově s jeho obsahem. Šachr to prohlásil v tajně natočeném inter-
view s BBC.

Ú V A H Y D O K U M E N T Y

KOMUNISTICKÁ STRATÉGIA PRE BELEHRAD.

Nie ožno pochybovať o tom, že sa predstavitelia komunistických vlád na rokovanie v Belehrade, ktoré začne v Septembri riadne pripravili. NAŠE SNAHY takto charakterizujú v čís.3/77 ich dohovorenú stratégiu, v ktorej dôležitú rolu hrá aj československý režim Husákov:

1. Helsinskú deklaráciu treba brať ako celok a ako celok implementovať a nesústreďiť sa len na tretý kôš, ako vraj robí Západ. Túto základnú tézu svojej stratégie, ktorú útočí proti Západu, opakuje komunistická, ale najmä československá propaganda neustále aj vtedy, keď sa zo súčasného medzinárodného vývoja nedá usudzovať, že by Západ nebral Helsinskú deklaráciu ako celok a nesnažil sa realizovať jej všetky uznesenia. Lebo ak prvý kôš Helsinskej deklarácie hovorí o zásadách, na ktorých sa majú rozvíjať medzinárodné vzťahy a rešpektovať európske status quo, tak nemožno povedať, že by za posledné dva roky od podpísania Helsinskej deklarácie bol Západ vykonal niečo, čo by ohrožovalo terajší európsky status quo. Alebo ak druhý kôš deklarácie doporučuje, aby sa rozšírili kultúrne, hospodárske a obchodné styky medzi európskymi a signátorskými krajinami, tak Husákov režim prináša sám dôkazy o tom, že aj na tomto úseku Západ plní ustanovenia Helsinskej deklarácie, keď píše ako sa za posledné dva roky jeho spolupráca so Západom rozmnožila. Zástupca ministra zahraničných vecí a bývalý československý veľvyslanec vo Washingtone Ing. Spáčil napísal do Rudého práva, že obchod Československa s kapitalistickými štátmi vzrástol za posledných dvadsať rokov viac ako šesťnásobne a že Československo od podpísania Helsinskej dohody uzavrelo celkom 26 ekonomických, kultúrnych, konzulárnych a iných dohod a že československá vláda viedla úspešné rokovanie na vysokej politickej úrovni; od helsinskej konferencie uskutočnila viac ako 80 politických rokovaní s vládami, ktoré Helsinskú deklaráciu podpísali. Nuž, keby Západ nebral Helsinskú deklaráciu ako celok a nesnažil sa implementovať všetky jej tri koše, tak by sa Husákov režim s takýmto výsledkom nemohol pochlúbiť, pretože pre každé medzinárodné rokovanie treba aspon dvoch.

2. Druhý bod komunistickej stratégie pre Belehrad je už spomenuté zdôrazňovanie takzv. sociálnych istôt ako základ ľudských slobôd a občianskych práv. Tým sa Východ bude brániť proti výčitkám Západu a tým aj útočiť na Západ, že je to vlastne on, čo neplní tretí kôš Helsinskej deklarácie. Bude vytýkať Západu, že sa stará len o akési pomyslné slobody, vyvođené z pozície buržoáznej triedy. Ale z obavy, aby Západ ani po doterajšej polemike neustúpil od svojho a neprišiel s kritikou komunistických štátov, komunistická propaganda prišla s ďalším argumentom, ktorým chce vopred schôdzu v Belehrade politicky deklasovať. Vraj v Belehrade nebude medzinárodná konferencia, ale len schôdzka, ktorá nič nemôže vykonať, len nastoliť konštruktívnu výmenu názorov o tom, čo sa dosiaľ vykonalo a ako by sa malo ďalej postupovať, aby sa dosiahlo ďalšieho zlepšenia v otázke realizácie ľudských práv. Husákov režim najmä varuje, aby sa v Belehrade nikto neodvážil prísť s nejakým účtovaním podľa zásady "kto z koho", aby sa nesnažil vytvoriť v Belehrade nejaký trihunál na komunistickými štátmi, neprišiel s dramatickou konfrontáciou. Skrátka Husákov režim varuje Západ pred každým kritickým krokom a chce si tak vynútiť uznanie názoru, že každé plédovanie zamierené na povinnosť rešpektovať ľudská práva podľa obecných civilizačných predstáv, jeničím iným len miešaním s e do vnútorných záležitostí komunistických štátov, je porušovaním ich suverenných práv. Tým chce východ vlastne umrtviť súčasný medzinárodný pohyb za rešpektovanie ľudských práv všade na svete.

Propaganda Husákovho režimu venuje osobitnú pozornosť Spojeným štátom americkým a ich prezidentovi Cartrovi. Na adresu americkej vlády pripomína, že keď sa už tak chce starať o zabezpečenie ľudských práv, tak aby tak urobila predovšetkým doma/pričom samozrejme československá propaganda nepovažuje takúto výčitku za miešanie sa do vnútorných pomerov Spojených štátov. A prezidentovi Cartrovi vytýka, že sa vžíva do pózy "svetového moralistu" k čomu ho vraj neoprávňuje ani americká minulosť, ani americká prítomnosť.

Niet pochyb o tom že Husákov režim vyčkáva na výsledok konferencie v Belehrade, aby podľa neho potom definitívne zakročil proti osnovateľom a podpísovateľom Charty 77. Dúfajme, že toho si bude vedomý aj Západ a že podľa toho bude v Belehrade postupovať, aby znemožnil pražskému režimu zaviesť tie drakonické opatrenia proti osnovateľom Charty, po ktorých volajú stalinčici v Prahe už dávnejšie.

oo EMIGRANTI V PLÁNOCH VLÁDY ZSSR.

Na Západe bola sice zaznamenaná/Christian Science Monitor/, ale málo povšimnutá správa o tom, ako sa Sovietsky zväz snaží získať emigrantov zo Sovietskeho zväzu, žijúcich v rozličných západných krajinách, pre svoje politické ciele, vytvoriť si z nich dobrú sieť kolaborantov.

Sovietska akadémia vied vydala knihu, v ktorej uviedla, že takýchto emigrantov ruskej i neruskej národnosti, ktorí však ešte stále cítia určité vzťahy k starej vlasti, je asi na 12 miliónov. Z týchto by chcela Moskva získať či už dobrovoľne alebo nedobrovoľne kolaborantov, ktorí by jej pomáhali upevniť komunizmus doma a oslabovať demokratický systém na Západe. Po tejto stránke najväčšiu pozornosť zo strany Kremľa venujú Spojeným štátom, Kanade, Západnému nemecku, Finsku a Holandsku.

Po druhej svetovej vojne niekoľko emigrantov sa do Sovietskeho zväzu vrátilo. Svojím známym napísali znepokojujúce listy. Ale v r. 1960 sa sovietska politika k emigrácii zmenila. Už nestoja o návrat. Sovietsky zväz vytvoril organizáciu RODINA, ktorá má pestovať tieto styky s emigráciou, nadviazať snou kontakty, spoluprácu a priateľstvo. Rozličné sovietske organizácie organizujú každoročne takéto stretnutia s emigrantmi v Moskve. Samozrejme, že do toho zapojili aj pravoslávnu cirkev. Po nadviazaní priateľstva a spolupráce príde druhá fáza činnosti organizácie RODINA, získať pre potreby režimu agentov pre vyzvedačskú činnosť. Má sa tak stať za prizvukovania, že emigranti môžu byť dobrými vlastencami aj v cudzině. Samozrejme, že táto činnosť Rodiny je tiež zameraná na oslabenie vplyvu tých emigrantských organizácií, ktoré sú dôsledne antikomunistické a na posilnenie vplyvu tých organizácií, ktoré sú ochotné s komunistickým režimom kolaborovať. Prinášame túto poznámku aj preto, že podobnú akciu podniká československý komunistický režim, ktorý by sa tiež chcel pod rozličnými zámienkami vlúdiť do krajských organizácií a využiť ich na svoje ciele.

/NAŠE SNAHY 3/77/

oo NAVŠTEVA PERSKEHO ŠACHA v Československu koncom srpna nevaldila ani Moskvě ani jejím přátelům, kteří při každém jeho objevení se někde na Západe proti němu demonstrují. Asi proto, že v Praze šlo o možnou dodávku olejového potrubí od Perskeho zálivu přes SSSR a ČSSR do západní Evropy - v ceně přibližně 2,5 miliard dolarů.

NACIONALIZMUS-ÚHLAVNÝ NEPRIATEĽ SOVIETSKÉHO DESPOTIZMU.

Častou disidentského pohybu v Sovietskom zväze je aj protest proti národnostnému útlaku. V oficiálnej tlači nájdete úvahy o tom, ako v Sovietskom zväze jednotlivé národy spolu svorne nežijú, ako sa ich národnostné spory zotierajú za v,voja socializmu a úplne miznú. V Novom slove č.38 sa dočítame, že v sovietskej spoločnosti vzniká nová nacionálna kategória "sovietsky ľud a sovietsky národ"-lebo "socializmus priniesol kvalitatívne premeny národov, vedených robotníckou triedou. Konštituuovali socialistické národy". Plánilo sa vraj vytvoriť "nové historické spoločenstvo národov a národností, socialistických tried a sociálnych skupín", ktoré sa vraj majú správne označiť pojmom socialistický ľud. Toto zjednocovanie národov sa vraj uskutočňuje na základe spoločných záujmov, lebo "národný záujem každej socialistickej krajiny spočíva vo výstavbe socializmu a komunizmu"; za socializmu internacionálne a národné záujmy vo svojej podstate vraj úplne splývajú-tak píše v Novej Mysli č.5 Bohumil Nemec.

Ale pretože toto vyplýva z dialektiky a pretože toto je len jedna stránka toho dialektického javu, skutočnosť je podstatne iná. U dlhšiu dobu západní odborníci poukazujú na zozstrújúce sa rozpory medzi národmi Sovietskeho zväzu. V sovietskom zväze žije 17-hlavných či veľkých etnických celkov-národov-okrem početných ďalších menších národných skupín. Z 242 miliónov a 700 tisíc občanov podľa posledného sčítania je len 129 mil. Veľkorusov. Hlavné etnické skupiny majú svoje národné republiky, ktoré podľa Stalinovej ústavy sa môžu odtrhnúť, osamostatniť. Ale to je len na papieri. V r.1974 14 Arménov bolo odsúdených pretože navrhovali plebiscit o tom, či Arménsko má zostať v Sovietskom zväze alebo nie. Moskva je sebemenším národnostným pohybom hneď veľmi podráždená a znepokojená preto, že populačný vývoj je zreteľne protiruský. Prírastky etnických skupín prevyšujú prírastky ruského národa až v pomere 4:1. Očakáva sa podľa toho, že v r.1985 bude viac ako polovička pracovných síl neruskej národnosti a že pred koncom tohoto storočia bude tam viac neslovanského obyvateľstva ako slovanského/Veľkorusov, Ukrajincov a Bielorusov spolu/. Národnostné trenice sa priostreju preto, že Moskva postupuje tak, ako svojho času postupoval carský režim: rusifikuje. A na to sú niektoré národy ako napr. Gruzínci, Arménci a baltské národy veľmi citlivé.

S rozvojom etnického sebavedomia prichádza návrat alebo oživenie rozličných národných tradícií a lipnutie na príslušnosti k špecifickému vierovyznaniu. Moskva musela zakázať rozličné národné festivaly, lebo sa ich obáva. Proti týmto prejavom národnej kultúry je však demokratický centralizmus bezmocný, nemôže sa obísť bez administratívnych zákrokov na potlačenie prejavov etnického povedomia. Výchova k proletárskemu internacionalizmu a k socialistickému vlastenectvu je neúčinná. Sovietsky zväz ako štát početných národov a národností, udržiavaných pohromade len politickou a policajnou mocou, sa dostáva do krízového obdobia. Pojmy: socialistický ľud a socialistický národ sú len výsledkom propagandy v úplnom rozpore so skutočnosťou.

/NAŠE SNAMY 3/77/

- oo V CANAAN ve štáte Connecticut (USA) zemrel 9.srpna v pozhnaném věku 101 let Edward Kleinschmidt, vynálezce dálkopisu. Kleinschmidt byl německého původu a narodil se v r. 1876 v Brémách. Až do pozdního věku si prý zachoval neobyčejnou tělesnou i duševní svěžest a byl dlouho veřejně činný.

LIDSKÁ PRÁVA A BĚLEHRAD.

/Psáno v předvečer Bělehradské konference/

Varšavská Tribuna Ludu uveřejnila 1. dubna článek Janusze Symonidese o helsinských dohodách a problému lidských práv. Autor, který je profesorem a vicedirektorem polského ústavu pro mezinárodní záležitosti se pokouší prokázat, jak západní propaganda neprávem osočuje socialistické státy tím, že jednostranně interpretuje nedodržování lidských práv. "Problém lidských práv není vůbec nic nového a v národním právu vidíme vlastně v souvislosti s lidskými právy jistý vývoj", dokládá autor. Poukazuje na Chartu OSN, dále na "svobodu, interpretovanou ve v chodních zemích bez ohledu na rasu, národnost, řeč či náboženství". Ale ani základní zásady lidských práv v Helsinských dokumentech, ani všeobecné prohlášení lidských práv, ani příslušná konvence neznamenají, že se při tom bude obcházet vnitřní kompetence států. Fysická osoba bere svá práva ze zákona státu a ne z mezinárodních smluv. Konvence o civilních a politických právech zdůrazňuje výslovně, že právo na svobodnou výměnu názorů, právo na mírové demonstrace podléhá vnitřnímu zákonodárství, jež musí každý respektovat. Při konkretisování principu lidských práv existují prý od počátku dvě různé koncepce: socialistická, jež mimo občanských a politických práv bere zřetel též na hospodářská a společenská práva, a koncepce kapitalistická, jež se omezuje jen na práva politická. Socialistické země nepřijaly západní koncepci lidských práv a nemohou to také učinit; "vždyt lidská práva jsou dokonale konkretisována v sociálním systému socialistických států". Formulace základních zásad lidských práv, jakož i dalších principů KSZE jsou prý dílem kompromisů. Ale diskuse nesmí v žádném případě podkopat mírový pořádek a klid. Pokusy donutit socialistické země k jiné interpretaci lidských práv nemohou být úspěšné. Budou překážkou dobrého klimatu a spolupráce. A takové pokusy prý proti řeči v závěrečném dokumentům KSZE. Podobný článek o konvenci o lidských právech uveřejnil koncem března v Trybuně Ludu děkan právnické fakulty varšavské univerzity Zbigniew Resich. Autor připomíná konvenci, přijatou na 21. zasedání OSN v prosinci 1966 a tvrdí, že "právě tato konvence dokazuje velký úspěch socialistických států. Západní státy zásadně neřeší své sociální problémy. Naopak se naprosto negativně staví k sociálním a hospodářským právům občanů. Naproti tomu polská ústava jde ve všech bodech dále než zmíněná konvence. Totéž platí pro všechny socialistické státy. A to je důkaz rozporu mezi slovy a činy."

Zcela jinak se ovšem k této otázce postavil známý redaktor Die Weltwoche, autor knih "Wieder den Strom", "Wird Freiheit Luxus", a Volksrepublik Schweiz 1998" Ulrich Kagi. Dne 2. června v přeplněné m sále Kongreshausu promluvil na téma lidských práv v souvislosti s připravovanou bělehradskou konferencí. Na počátku připomněl řečník známý výrok Andreje Amalrika: "Jde nyní o to: Buď zvítězí celosvětové představy západních demokracií, nebo zvítězí představy totalitních režimů na východě." Bělehrad bude jistě jen průchozí stanicí, jednou etapou v tomto ringu. Také po Bělehradě se bude pokračovat. Vítězství či porážka demokratických či totalitních států neskončí v nynější době. Obě strany se pokusí svá stanoviska pro další boj udržet, či dokonce zlepšit. Při nejmenším bude však Bělehrad určitým testem pro budoucnost. "nejdůležitějším bude: obchodní výměna, vědecko-technická spolupráce a spolupráce v humanitárních otázkách. Nikdy dosud nebyla ještě lidská práva tak v centru diplomatických výkladů, jako nyní v Bělehradě. Písemné zakotvení lidských práv ve všeobecném prohlášení OSN je staré tři desetiletí. A porušování lidských práv bylo tehdy sotva menší než dnes. Ale nikomu nenapadlo při jednání s Josefem Stalinem na příklad nadhodit otázku

proč nechal zavřít na deset let do trestních táborů válečné zajatce, kteří se navrátili do vlasti. A to již v roce 1948 odhlasovala OSN všeobecné prohlášení.

Díky knize "Archipel Gulag" Alexandra Solženicyna se konečně dovědělo lidstvo a celý svět, jak trpí lidé pod komunistickým panstvím, jak jsou tam bezohledně poslapávána lidská práva. Tvrzení, že východ rozumí pod svobodou něco jiného než "kapitalistický západ" nejdou nic jiného než lži nositelů východní moci.

Smíme nyní, když známe osud obyvatelů Gulagu, zanedbávat volání o pomoc těchto obětí na východě? Jasná mluva amerického prezidenta a jeho dopis Andreji Sacharovi dávají pronásledovaným novou naději. Nyní si musíme položit otázku, zda má americká vláda dostatečnou sílu a možnosti, aby dodržela svůj kurs až do Bělehradu a také po Bělehradu, nezklamala očekávání demokratického světa a východních národů. Státní sekretář Vance prohlásil, že požadavek lidských práv je jádrem americké zahraniční politiky, která se zvláště bude zasazovat o spojení rodin, umožnění snatků, volnost cestování a svobodný přístup k informacím. Tento pevný postoj Ameriky zahnal poprvé po desetiletích Sovětský Svaz psychologicky do defenzivy. Moskva však trvá na třech liniích:

- 1/na tvrzení, že takový přístup ohrožuje zmenšení napětí a mír,
- 2/že je to vměšování do vnitřních záležitostí,
- 3/na ideologické thési, že právě jen socialistický řád je schopen zajistit lidská práva.

K tomu napsala Moskevská Pravda, v únoru letošního roku: "Pod vývěsním štítem obrany lidských práv se rozpoutala propagandistická kampaň proti věci míru, společenskému pokroku a proti socialismu a pokouší se vmísit se do vnitřních záležitostí Sovětského svazu a ostatních socialistických států. Podobně odsoudil postoj Západu i ústřední výbor Švýcarské strany Práce. Ovšem státní sekretář USA výslovně zdůraznil, že obrana lidských práv není vměšováním do vnitřních záležitostí jiných států.

Polský filosof Leszek Kolakowski vysvětlil zásadní rozdíl mezi komunistickým a demokratickým právním řádem, jež se nedá zaretušovat žádnou kosmetikou. Deficit lidských práv v komunistických státech povstal z absolutního monopolu politbyra. Tento monopol je naprosto neslučitelný s ideou suverenity lidu a demokracií, jež jsou základem lidských práv. Jestliže straničtí sekretáři jsou postaveni na roven hlav států, pak není nic snadnějšího než vystoupit jako obránce "lidských práv" s jedinou legitimací - politické strany jako legitimací státní moci. Sekretáři mohou, pak pro jednání připustit jen tolik, aby nebylo ohroženo jejich ilegální panování. Nelze tedy očekávat, že by straničtí sekretáři jeli do Bělehradu, aby tam podepsali svou rezignaci. Proto je na západních zástupcích, aby se tyto sekretáři již jednou dověděli, že Západ se jim dívá na prsty. Musí vědět, že Západ ví o každém neprávnickém zzbavení občanství, o každém dodání "obránců práv do psychiatrických léčeben". Nesmí se již stát, aby takové metody jako za časů Josefa Stalina byly opomíjeny v "zájmu míru".

Cílem Východu je, dát na vědomí lidu, že jejich volání o pomoc nebude vyslechnuto. Cílem Západu je vrátit východním lidem ztracené sebevědomí a doufání v triumf lidských práv. Co udělá v Bělehradě Švýcarsko? Připomeneme jen článek bulletinu: Die Schweizerische Presse z 15. dubna pod titulkem "Smutná bilance". "Od Helsinek byla svoboda informací na Východě ještě více ohraničena". Východní blok se pokouší, dle zprávy švýcarských žurnalistů, zvést světovou cenzuru. Všeobecná deklarace lidských práv z r. 1948 a pakt z roku 1966 spolu s dodatkovým protokolem již byly ratifikovány 40 státy,

včetně komunistických režimů. Připomeňme Chartu 77. Její podpisovatelé nechtějí nic jiného než dodržet to, co na sebe vzala československá vláda. Také všech 35 států v Helsinkách na sebe vzalo podpisem povinnost se podřídit společnému katalogu norem. Ovšem nelze je k tomu nutit. Normy zůstávají tam, kam je vlády vsadily, nejsou nic jiného než pouhým papírem, v nejlepším případě nadějí obránců lidských práv. Podřízení všech států, jež podepsaly dohody v Helsinkách, nějakému tribunálu-mezinárodnímu- lidských práv, zůstává ještě vzdálenou utopií. Dvě cesty existují k uskutečnění takových ideí. Jedna vede přes vlády, aby se připravily, co předloží v Bělehradě. Druhá vede přes veřejnost, přes spolky, společnosti a instituce, aby se mohly přímo na delegáty v Bělehradě obracet. Hlavní a nejdůležitější je ovšem, aby lidská práva zůstala i po Bělehradě hlavním tématem. Jinak zvítězí, jak varoval Amalrik na celém světě představy totalitních režimů.

Západoněmecký časopis Der Spiegel k této otázce dodal, že právě 15. červen 1977 v Bělehradě ukáže, zda bude pokračovat politika Helsinek, nebo zda nastane nová konfrontace mezi Západem a Východem.

Prozatím stojí Východ v určité defenzivě. Z třetího koše se stala totiž výbušnina, která by eventuelně mohla v Praze a Moskvě vést k určité explozi, jak míní západní žurnalisté, klyž na podzim minulého roku vstoupily v aktivitu komise pro lidská práva ve východním bloku. Tyto organizované skupiny kritiků systémů vystoupily s potleskem Američanů, Číňanů, Západní Evropy a dokonce se souhlasem tzv. eurokomunistů. Při tom se tyto skupiny odvolávají na ducha Helsinek.

Na Západě politikové CDU připravili obžalobu proti vládě východního Německa jménem Helsinek. Ve stejném duchu přijal prezident Carter Bukovského a psal dopis Sacharovovi. 75 členů evropských parlamentů založilo spolek HAIG-Helsinki Agreements Implementation Group-ke kontrole uvádění lidských práv do praxe na Východě. Belgický šéf vlády Tindemans k aktivitě této skupiny navrhuje, aby byl založen společný evropský soud pro lidská práva, před nímž by mohly být Sověty žalovány. Čím častější jsou protesty na západě, tím konečněji se jedná na východě! Brežněv, který v Helsinském závěrečném protokolu slavil rozumný kompromis, při čemž, "neexistuje ani poražených, ani vítězů", octl se náhle na straně prohrávajících. Na koordinační konferenci v Sofii, Praze a Varšavě se dohodli ideologové a vedoucí kádrů Varšavských států spolu s moskevskými tajemníky Ponomarejovem a Kapitonovem na proti-strategii. Odborníci mezinárodního oddělení moskevské komise politbyra byli vysláni do západní Evropy, aby těm politikům, kteří jsou přátelsky naklonění "zmírnění napětí", dali na srozuměnou, že tvrdý postoj v Bělehradě povede ke ztroskotání konference. Skupina sovětských informátorů odcestovala do Strassburku k Europarátu, aby zjistila porušování lidských práv na západě. Tak shromažďují tyto experti zprávy, jako např. jednání před evropským soudním dvorem o špatném nakládání s vězni, poměry v severoirských věznicích, očinech Turků na Kypru, o 10 milionech nezaměstnaných, o sociálních potížích "Gastarbeitřů" o rasových diskriminacích, o zákazu vjezdu komunistů do USA, o radikálních živlech v Německu, o indiánských rezervacích v USA, o zákazu vpuštění Židů do určitých klubů v USA atd. Ta či ona strana by mohla učinit z Bělehradu tribunál a tím by byla celá práce Helsinek zmařena.

Pro sověty by byla nejpříjemnější formulace, že lidská práva mají být uskutečňována z hlediska zmírnění napětí s ohledem na národní rozdílné strukturální poměry. Jugoslávci by prý nejraději viděli, aby se o lidských právech v Bělehradě vůbec nehovořilo.

Vždyť, jak uvedl Djilas, v jejich věznicích sedí na 600 disidentů. Je ovšem naprosto jasné, že prezident Carter trvá na uvedení této otázky na pořadu jednání v Bělehradě, což samozřejmě velmi ostře odsoudila moskevská agentura TASS.

Nejbližší týdny či měsíce ukáží, zda nad Bělehradem vysvitne obráncům lidských práv slunce, či zda se nebe znovu zatáhne chmurnými mraky totality.

Dr.B.H.

+ + + + +

- oo Priateľstvo, ktoré treba pestovať. Unikátne serie dodávok Československa svojmu najdrahšiemu priateľovi-Sovietskemu zväzu-boli napríklad v roku 1976 takéto: "Už začiatkom roka sme slávnostne odovzdali v poradi už dvetisíc elektrickú lokomotivu pre sovietske železnice a v priebehu roku sme podobne zaznamenali dodávku šesťtisícej električky a milióného motocyklu"/Pravda 28.12.76/ Aké sú rekordy dodávok zo Sovietskeho zväzu do Československa?
- oo V Československej tlači teraz občas narezíte na správy o úspechoch automobilizmu vo východnej Európe a o ťažkostiach v americkom automobilovom priemysle. Na porovnanie aspoň toto: Sovietsky zväz vyrobí ročne 1,250.000 automobilov. Spojené štáty vyrobia ročne 8,497.876 automobilov. Sov.zväz má v premávke 4,000.000 automobilov. V SSSR na jedno auto pripadá 64 osôb; v USA jedno auto na dve osoby. V USSR musí občan robiť priemerne 37 mesiacov, aby mohol zaplatiť auto; v USA za necelých 7 mesiacov práce si môže auto zaplatiť/V oboch prípadoch ide o hrubý plat./
- oo Pred druhou svetovou vojnou sa Slovensko podieľalo na celkovej československej priemyselnej výrobe necelými ôsmimi percentami, dnes sa podieľa na celoštátnej priemyselnej výrobe 26,6 percentami, hoci sa priemyselná výroba republiky medzitým znásobila/Pravda 30.10.76/
- oo POLSKÁ NÁRODNÁ RADA ZA CHARTU 77. Na návrh svojho predsedu F.J. Wilka, nášho priateľa a spolupracovníka. Poľská národná rada v exile, ako najvyšší orgán poľského exilu sa uzniesla vyhlásiť solidaritu so zásadami Charty 77, ako výrazu slovenských a českých snáh po obnove základných ľudských práv. Poľská národná rada konštatovala, že publicita, ktorú Charta dosiahla vo slobodnom svete, podporuje aj boj za tie isté práva v Poľsku. Poľské národné spoločenstvo vo slobodnom svete ocenuje veľkú odvahu signatárov Charty a pri tejto príležitosti pozdravuje bratské národy Československa; pričom zároveň apeluje na svetovú verejnosť a politické kruhy slobodného sveta, aby otázka realizovania zásad Z verečného Aktu krajinami sovietskeho bloku bola riešená na úrovni medzinárodnej.

+ + + + +

- oo PRACOVNÍ SYMPOSIUM O EUROKOMUNIZMU poráda ve dneh 24.a 25. září "Schweizerischer Aufklärungs-Dienst", švýcarská organizace, jejímž úkolem je vést spoluobčany k ostražitosti proti možnému ohrožení jejich demokratických svobod zevní i zevnitř. Mezi referenty symposia bude několik renomovaných znalců eurokomunistického problému a východní Evropy, na př. prof. Dr. Ernst Kux a prof. Dr. Laszlo Révész.

MEZI OHNĚM A VODOU - I.

/Za činnými sopkami Itálie: Solfatara, Vesuv, Vulcano, Liparské ostrovy, Stromboli/.

"Mezi ohněm a vodou"-tak bych nazval letošní dovolenou na Sicílii; mezi činnými vulkány a sytým modrým Tyrhénským mořem. Jako tolik jiných fanoušků obětoval jsem celé prázdniny svému koníčku, a tím je už po léta jakási amatérská vulkanologie. A tak sotva se zavřely brány škol. zmobilisoval jsem svou čtyřčlennou rodinu, napakoval automobil od šasi po střechu a nabral začátkem července kurs ze Švýcarska na jih.

Předchutí k Etně a k vulkánům na Liparských ostrovech byla návštěva dvou sopek v italské Kampánii. Solfatara nedaleko městečka Pozzuoli u Neapole skoro vůbec neodpovídá představě, jakou většinou o vulkánu máme. Jde o kráter, který se od svého okolí takřka neliší a jehož stěny sezvedají jen nepatrně. Forum Vulcani, jak mu říkali staří Římané, bouřil v antické době a tehdejší erupci provázal i pokles půdy, takže se skvostný chrám boha Serapis zpola potopil do moře a dodnes z něho trčí jen zříceniny nad hladinou. Solfatara se pak projevila ještě v r. 1538, pak upadla do stadia dlouhé drámy. A přece je stále považována za činnou sopku; již po staletí bez přerušení vypuzuje z útrob Země sirné plyny a přehřáté vodní páry. Smíšený se sopečným prachem, popelem a půdou vytvářejí vařící se, bublající černošedé a sírovořídkem páchnoucí bahno; tzv. Bocca Grande dosahuje teploty 165°. "Byli jste právě v ráji" řekne průvodce. "Teď navštívíme očištěc a po něm peklo". Očištěm rozuměl jeskyni, v níž panovala teplota vzduchu kolem 50° a peklem podobnou prohloubeninu ve skále, kde bylo asi 65°. Vlezli jsme tam ve skrčené poloze, protože kdybychom se byli narovnali horký vzduch by nám ožehl obličej. Na konci jeskyně seděl mladý Ital a jen z něho lilo. "Co tu proboha děláte?" Setřel si rukou pot: "Léčím se", odpověděl. Vskutku, několik hodin v tomto "pekle", ale nikdy déle na jednu než padesát minut, umožní odtučňovací kůru, jaká nemá obdoby, člověk tu ztratí desítky litrů vlastní šťávy. Kromě toho vdechování sirných výparů prý působí blahodárně.

Druhou sopkou našeho italského vulkanického "safari" byl pověstný Vesuv. Tvarově krásná-"pravá"-sopka, ční do výše 1277 metrů, s impozantním kráterem a svahy kužele zbrázděné starými a dávno utuhlými lávovými proudy nás, ale zklamala; pod horním okrajem kráterové kotle slabě a nevýrazně vydechují fumaroly vodní páry; chybí tu i ten pro sopky tak typický pach po síře. Vesuv je nyní v období útlumu. Naposledy se rozlítíl v r. 1944-A přece jde o vulkán, který je snad ze všech sopek světa nejsmutněji proslulý. Strašlivá exploze v r. 79 po Kr. zničila jak ví každý gymnasista, římská města Herculaneum; Pompeje a Stabis. Herculaneum zavalily proudy žhnoucího lávového bahna, Pompeje a Stabis zasypal hořící sopečný písek. Tehdy přišel o život i Plinius starší, když žhavá záplava a jedovaté plyny zasáhly loď z jejíž paluby tento velký antický badatel pozoroval erupci. Obyvatelé zničených měst, objevených čistou náhodou až v 18. století, zahynuli strašlivou smrtí ohněm. Svědčí o tom vykopaná zuhelnatělá a bolestí zkroucená těla; v těchto krátkých a děsivých okamžicích před koncem se snažili krýt si rukama obličej...

Hlavním cílem naší prázdninové výpravy byla Sicílie, ostrov ohně, toto jediné vulkanické museum. Za svůj "hlavní stan" jsme zvolili kempink poblíž města Milazza, vzdálený asi 50 km od Mesinské úžiny; volbu ovlivnila nejen průzračná čistá voda Tyrhénského moře, ale hlavně to, že z Milazza je přibližně stejně daleko na Etnu i na sopečné Liparské ostrovy. Jen co jsme se trochu zabýdleli ve dvou nevelkých dřevěných boudách, jímž na Sicílii

honosně říkají "bungalow" a jež jsme my s notnou dávkou ironie nazvali Hilton International, podnikli jsme výpravu na ostrov Vulcano. Jméno mu dal sám antický bůh ohně. Do výše 386 metrů se tyčí "Gran Cratere", který naposled soutil v letech 1888-1890, Od té doby dřímá a projevuje se pouze fumarolovou činností na severní hraně obrovského nálevkovitého otvoru. Lávovými vrstvami prosaku- jí jedovaté vulkanické plyny, nasycené hlavně dusivým kysličníkem siřičitým, sírovodíkem, chlorem a kysličníky železa. Okraje fumarol lemuji sytě žluté koberce vysrážené síry. Vulcano spí šalebným spánkem. Dojde-li k nové erupci, vulkanologicky řečeno-prorazí-li tlak podzemních plynů masivní ryolitovou zátku, již je dnešní dno kráteru, výbuch bude neobyčejně prudký a pokud observatoře včas ne- zaznamenají blížící se nebezpečí a nevyhlásí poplach, bude mít, jak tvrdí odborníci i katastrofální následky. Mladší bratr Vulcana na severním cípu ostrova-Vulcanello-je vysoký jen 123 metrů a vynořil se z vod až v r.183 př.Kr. Podmořský výbuch tehdy popsal Plinius mladší. "Uhynula celá hejna ryb a ostrov se vylidnil", píše. Vulcano má ještě jednu pozoruhodnost; teplé prameny v moři. I to je projev zatím jen utlumené vulkanické činnosti. V zálivu za tzv. Červenou horou to bublá a vše stovkami a snad tisíci podmořských fumarol. Mořská voda dosahuje 45° a na některých místech ještě mnohem víc. Pláž se po celý rok hemží koupajícími, protože voda se tu vaří stejně jak v červenci jako v lednu, zejména pak osobami trpícími obezitou, které si od teplých lázní slibují shození nějakého toho kilograma; sírou prosycená voda působí též léčivě na četné kožní exemy... Slezli jsme Gran Cratere, fotografovali v dusivém mračnu fumarol a nakonec smyli pot v horkém moři; do kempinku v Milazzu jsme se vrátili načpělí sirným pachem jako lucifeři.

Liparské ostrovy-Vulcano, Lipary, Salina, Alicudi, Filicudi, Panarea a Stromboli-jdou jako perly roztroušeny 30 až 60 km od sicilského pobřeží a tvoří pokračování vulkanické linie táhnoucí od Vesuvu pod hladinou moře k sicilské Etně. Říká se jim také ostrovy Aiolské; už Homér píše, kterak Odysseus, krátce po dobrodružství s Kyklopy a jednookým Polyfenem, zavítal na "plovoucí ostrovy" a byl vlídně přijat bohem větrů Aiolem-ten daroval Odysseovi býčí měch se zkrocenými mořskými větry, které měly hnát jeho loď k rodným břehům, avšak zvědaví Odysseovi spoluplavci měch tajně otevřeli a příznivé větry ulétly. Všechny Liparské ostrovy jsou výlučně sopečného původu a vynořily se z vod Tyrrhénského moře v době geologicky teprve nedávné. Už v mladší době kamenné, někdy v 3 tisíciletí př.Kr. byly osídleny obyvateli, kteří po sobě zanechali množství cenných památek, jak o to svědčí exponáty archeologického muzea na Lipari. Tenkrát bývaly ostrovy jedním z obchodních a námořních center západního Středomoří. Obchodovalo se hlavně obsidiánem, to jest druhem černého, lesklého, sopečného skla s hranami ostrými jako břitva; obsidián později vytlačila bronz a obchodní ruch na Liparech na čas poklesl. Kolem r.252 obsadili souostroví Římané. Později se staly Lipari základnou námořních pirátů, kteří ohrožovali lodní dopravu v Messinské úžině. Dnešní obyvatelstvo souostroví-několik tisíc duší-se početně snižuje, mladí stále houfněji odcházejí za snažším výdělkem do světa, hlavně do Ameriky, do Kanady a do Austrálie. Ti co zůstali, žijí se zejména rybolovem, pěstováním olivovníků, kaparů a vinné révy, v sezoně též cizineckým ruchem. Právě jsem se zmínil o révě, tedy dovolte i poznámku k vínu. Liparské ostrovy vyvážejí pověstnou malvasii, tak známou z pijáckých a studentských písní-těžké, silně aromatické a velmi sladké víno. Asi 1200 osob nalezlo práci v lomech na pemzu. Pemza je jiný druh sopečného skla, jež vzniklo prudkým odplyněním magmatu v podmínkách nízkého atmo-

sférického tlaku při vulkanických erupcích. Pemza je lehká, světle šedá a velmi porézní; je to jediná známá hornina, jejíž hustota je nižší než jedna-pemzový kámen hozený do vody se nepotopí, ale plave a často jej mořské vody zanesou desítky mil daleko. Vzhledem k povrchovému typu těžby, velkému horku v letních měsících a prašnému prostředí je práce v pemzových dolech nesmírně těžká a dělníci nazývají doly l'inferno bianco, bílé peklo. Ještě Mussolini sem posílal na práci politické vězně a válečné zajatce. Pemza má velký význam při stavbě lehkých budov a slouží rovněž jako cenný izolační materiál. Problémem ostrovů číslo jedna je voda nepáchnoucí sirou. Chybí. Skoro u každého domku spatříme pod střešním okapem plechové nebo betonové cisterny, do nichž liparští domorodci chytají dešťovou vodu; v letních měsících, kdy téměř neprší, se sem pitná voda musí dokonce dovážet.

Z celého souostroví nás nejvíce přitahovalo Stromboli. Tento ostrov, vysunutý nejdál do moře, je vlastně 926 m vysoká sopka. Už zdáli působí majestátně, avšak to, co vidíme, je pouze jedna třetina - dvě třetiny jsou pod vodou. Svým objemem Stromboli asi desetina sobně převyšuje Vesuv a množstvím uvolňované sopečné energie se blíží sicílské Etně. Převládající barvou ostrova je černá; černé lávy, černý vulkanický prach ležící na všem, černý je i písek na plážích. Od nepaměti se Stromboli vyznačuje permanentní a rytmickou sopečnou činností. A tím je tento vulkán jedinečný; v intervalech od 10-15 minut, někdy od 15-20, dochází v činném kráteru, necelých 200 metrů pod samým vrcholem, k erupci, provázené mrakem hnědého dýmu, ohnostrojem ručožhavých lávových pum a deštěm lapillů a sopečného popela. Odjakživa považovali mořeplavci Stromboli za obrovský přírodní maják, který se ve dne ohlašuje tmavým sloupem kouře a v noci rudou čelenkou. 11. září 1930 se vulkán najednou rozlítíl dvěma neobyčejně prudkými explozemi, jež bylo slyšet 60 km daleko a nad kráterem se do obrovské výše zvedl mrak dýmu ve tvaru hříbu jako když vybuchne atomová bomba; až třicetitunové bloky byly silou plynu vrženy do vzdálenosti 2000 m a mnohé dopadly na osadu Ginostra, kde zničily řadu obydlí a vyžádaly si i několik lidských obětí. Celý ostrov se tehdy naráz o metr pozvedl a vzápětí zase poklesl, což mělo za následek vznik obrovské ničivé vlny v moři.

Všechny příručky a prospekty varují před nebezpečím a vřele doporučují průvodce. Avšak pan Salvatore di Losa, znalec ostrova, se právě vrátil od kráteru, byl unaven a spal. Co dělat? Vyrážíme tedy nahoru bez něho, asi v šest večer a napojujeme se na skupinu mladých Italů. Sotva jsme minuli poslední krychlové bílé domky osady Stromboli začíná stoupání. Slušná, kamením dlážděná cesta se však brzy ztrácí v hustých porostech kaparů, rákosů a kručinek. Dál vede jen uzounká stezka pro osly a muly. Čím výš, tím je svah strmější a pochod únavnější. Balvany zvětralé lávy se musí přeskakovat nebo obcházet. Schyluje se k západu slunce, ale ještě panuje vedro. Pot se řine potoken z každé póry a brzy máme batohy na zádech promáčené. Konečně padá soumrak. Vítr ~~xx~~ žene směrem k nám závoje sirných plynů od kráteru, které nutí ke křečovitému kašli; jsou však již zředěny vzduchem, takže bezprostřední nebezpečí otravy kysličníky síry nehrozí. Boty se boří do vrstvy sopečného prachu bezmála až po kotníky. Tu a tam šlehne výbuch, následují krátká zastávka, chvatné fotografování a pak se zase stoupá dál. Mobilizujeme zbytky fyzických sil, abychom dosáhli vrcholu než spadne noc. A když jsme, vyčerpání, mokří potem a lapající po dechu, konečně nahoře, čeká nás tam zklamání; místo fascinující podívané na sopečný jícen, chrličí ohnivé střely, zahalují činný kráter Stromboli mraky. Nic v celku

nevidíme. Kdykoli se země zachvěje, pod námi to zaduní a oblak nad ostrovem se najednou zbarví rudě, všichni vyskakujeme s přípravnými aparáty, ale závěr nelze zmačknout, není proč. Za několik vteřin po erupci se na nás snáší sopečný popel a bubnuje do větrovek. Sedíme na holé zemi, je noc a vzduch je vlhký, ale do zadní části těla to hřeje-až moc, řekl bych, že pálí. Vydává teplo vrstva lávového písku, kterou přes den bičovalo nemilosrdné slunce, anebo sedíme-doslova řečeno-na vulkán a teplo sem proniká z magmatických chodů kráteru?

Sestup není o nic lehčí než výstup, nohy podklouzávají, batohy těžknou, svalová únava narůstá geometrickou křivkou. Mihotavé světlo baterky taktak varuje před zrádnými roklinami. Nalevo od stezky se temně rýsuje proslulá Sciara del Fuoco-"sciara" znamená arabsky cestu a "fuoco" italsky oheň, asi pětáctýřicetistupnový, hladký a široký svah, cesta ohně, vysoká přibližně 700 m, pověstný splaz, po němž se čas od času řine lávový proud z kráteru do moře. Ani zde nemáme štěstí; dokud je totiž Sciara v dohledu, ani jedinný blok rozžhavené lávy se neřítí dolů, ale sotva nás ohyb stezky odvede stranou, rozzáří se obloha nad Sciarou; jsme na pokraji fyzických sil, ale vidět proud lávy stojí za to-než se však rozhodneme a sbalíme batohy, záře mizí, magma už dosáhlo moře, oheň splynul s vodou.

(Pokračování v příštím čísle ZPRÁV)

S.M.Kříž

+ + + + +

- oo HUSÍ KUŽI nahnala obyvatelům jednoho pensionu v Cannes třímetrová krajta, která utekla v noci z bedýnky a navštívila sousední místnosti. Pro zajímavost; majitel nahlada je, jak uvádí Agence France Presse, nejmenovaný český student z Trutnova.
- oo ZA PLNÉHO SLUNNÉHO ODPOLEDNE se náhle Nouakchott, hlavní město Mauretánie, ocitlo ve tmě, trvající asi tři minuty; způsobil to obrovský mrak písku, který hnala bouře ve frontě široké přes patnáct kilometrů. Ještě tři hodiny po písečné bouři trvalo ve městě a jeho okolí přítmí.
- oo JEDENÁCT METRŮ DLOUHÝ a kožení pokrytý člun "St. Brendan", doplul, díky větrům a mořským proudům, z Irska do Kanady, Plavba, která vedla přes Island, trvala více než rok. Posádka chtěla tímto odvážným pokusem dokázat, že irští mořeplavci byli už v 6.stol. po Kr., tedy nějakých 900 let před Kolumbem, schopni dosáhnout amerických břehů.
- oo PROTI KRYSÁM, které se nebývale rozmnožily, rozhodli se obyvatelé Satellite Beach na Floridě nasadit-dravé ptáky, především sokoly a sovy. Ptáky koupili od ornitologických ústavů a slavnostně je vypustili; slibují si od nich, že je zbaví nepříjemných hlodavců.
- oo "DEMPSTER"- tak se bude jmenovat kanadská projektovaná dálnice sever-jih, která spojí jižní kanadské provincie s pobřežím Arktického oceánu; dosud se tam dá cestovat jen letadly nebo lodmi. Dempster je jméno inspektora Kanadské jízdní policie, který se v r.1911 vydal po trase plánované dálnice hledat své zmizelé kolegy-zmizelé v tundře.

Dahinter stehen immer Menschen

Ebenso oft wie anerkennend wird von technischen Spitzenleistungen «von Sulzer» gesprochen. Solche Redeweise führt dazu, daß etwas Wichtiges übersehen wird. Nämlich daß solche Leistungen von den Mitarbeitern erbracht werden und daß ihnen, den

Menschen, die Anerkennung gebührt. Jedem einzelnen von ihnen. Das mag als selbstverständlich erscheinen.

Aber je größer ein Unternehmen ist, desto weniger sind

Außenstehende sich bewußt, daß dahinter immer Menschen stehen. Und desto eher gehen sie davon aus, die Belegschaft sei eine anonyme Masse. Zu oft wird ganz einfach vergessen, daß auch im Großunternehmen die Menschen immer nur in kleinen Gruppen, in überblickbaren Teams zusammenarbeiten. Dabei tragen die ganz persönlichen Neigungen und Anlagen eines jeden ausschlaggebend zum Erfolg ihres beruflichen Zusammenwirkens bei.

In der Maschinenindustrie geht es um Maschinen. Hinter diesen Maschinen aber stehen immer Menschen. Im wörtlichen und übertragenen Sinn.

Gebrüder Sulzer, Aktiengesellschaft, 8401 Winterthur

SULZER

211.18

